

پایان نامه آقای پرویز البرزی ورکی

عنوان : بررسی گویش الموت

به راهنمایی: دکتر علی محمد حق شناس

پایان نامه برای دریافت کارشناسی ارشد زبانشناسی همگانی

دانشگاه تهران ، ۱۳۷۰ ، ۱۴۶ ص ، کتابنامه ، واژه نامه.

چکیده:

رساله حاضر گویش روستای ورک (verk) را مورد بررسی قرار داده است. روستای ورک واقع در جنوب رودخانه الموت است و نسبت به مناطق دیگر کمتر تحت تاثیر زبان فارسی قرار گرفته است. ورک یکی از گونه های گویش الموت محسوب شده که آن نیز به نوبه خود یکی از گونه های زبان تاتی به شمار می رود. بررسی آوایی گویش الموت نشان داده است که این گویش از ۲۲ همخوان ، ۶ واکه بسیط و یک واکه مرکب تشکیل شده است. همخوان /ʒ/ در نظام واجی این گویش وجود ندارد و تنها واکه مرکب آن /ow/ با معادل خطی - و در فارسی می باشد. مقایسه آوایی این گویش با فارسی نشان می دهد که بعضی از همخوانهای فارسی در گویش الموت به همخوانهای دیگر تبدیل می شوند. همخوان /x/ ماقبل /t/ در بعضی از واژه ها که از رهگذر زبان فارسی به این گویش راه یافته اند ، حذف می شود. واجهای /h/ و /ʔ/ بعد از واکه /e/ به /y/ تبدیل می شوند. گاهی بعد از /n/ میانی واژه ، همخوان /d/ ظاهر می شود. در گویش الموتی تکیه فعل، متغیر و تکیه اسم ثابت است. هجای پایانی در اسم تکیه بر است. در بررسی دستوری گویش الموت نتایج زیر به دست آمد: تکواژهای سازنده مصدر عبارتند از : پیشوند یا ادات، ستاک حال، تکواژ متعدی ساز، تکواژ سازنده ستاک گذشته و تکواژ مصدری. تکواژ مصدری دارای گونه های /en/ ، /yan/ و /n/ است. هرگاه از آخر مصدر تکواژ مصدری و از ابتدای آن پیشوند یا ادات را حذف کنیم ، آنچه باقی می ماند ستاک گذشته نام دارد. کلیه افعال با یکی از دو ستاک حال یا گذشته ساخته می شوند. معمولاً ستاک گذشته با حذف تکواژ مصدری و ستاک حال با حذف تکواژ سازنده ستاک گذشته ساخته می شود. تکواژ سازنده ستاک گذشته دارای گونه های i, â, d, t, e, des, es, sâ, s می باشد. گاهی ستاک گذشته با حذف تکواژ مصدر و ستاک حال از یک ریشه کاملاً متفاوت با مصدر ساخته می شود. در این گویش برای متعدی کردن فعل لازم، تکواژ /ân/ بین ستاک حال و گذشته فعل قرار می گیرد. زمانهای متداول در این گویش عبارتند از :

- ۱- مضارع اخباری : شناسه های زمان حال + ستاک حال + mi + (ادات)
  - ۲- ماضی ساده : شناسه های ماضی ساده + ستاک گذشته + (پیشوند فعلی ادات)
  - ۳- ماضی استمراری: شناسه های ماضی ساده + ستاک گذشته + mi + (ادات)
  - ۴- ماضی نقلی : شناسه های ماضی نقلی + اسم مفعول فعل مورد نظر
  - ۵- ماضی بعید: اشکال ماضی ساده فعل dabeyan (بدون da) + اسم مفعول فعل مورد نظر
  - ۶- مضارع التزامی : شناسه های مضارع اخباری + ستاک حال + (پیشوند فعلی ادات)
  - ۷- ماضی التزامی: مضارع التزامی فعل dabeyan (بدون da) + اسم مفعول فعل مورد نظر
  - ۸- مضارع مستمر (مضارع در جریان) : مضارع التزامی فعل مورد نظر + اشکال زمان حال فعل dabeyan
  - ۹- ماضی مستمر (ماضی در جریان) : مضارع التزامی فعل مورد نظر + اشکال ماضی ساده dabeyan
- اسم در گویش الموتی به لحاظ شناس دارای دو مقولۀ معرفه و نکره است. علامت اسم نکره /ye/ است که پیش از اسم می آید.

مهمترین پسوندها در این گویش عبارتند از :

- (۱) â- که از صفت ، اسم می سازد
- (۲) i- که از صفت ، اسم می سازد و بالعکس
- (۳) u- که از اسم صفت می سازد
- (۴) en- که از اسم ، صفت می سازد
- (۵) il- که از اسم ، صفت می سازد
- (۶) ik- که با اسم ترکیب شده و اسم تازه می سازد

از ویژگیهای گویش الموت، مقدم بودن مضاف الیه بر مضاف و صفت بر موصوف است. حروف اضافه در این گویش به دو دسته پیش آیند و پس آیند تقسیم می شوند. تنها حرف اضافه پیش از اسم /tâ/ و حروف اضافه

بعد از اسم /amrâ/ و /be/ ، /de/ ، /(r)e/ هستند که نشان دهندهٔ حالات چهارگانهٔ مفعول صریح ، مفعول منہ ، مفعول غیرصریح و مفعول معه می باشند. معادل حروف اضافهٔ مذکور به ترتیب را ، از ، برای ، با می باشد.

منبع: کتاب چکیده پایان نامه های حوزهٔ زبان و زبان شناسی- دوره های تحصیلات تکمیلی دانشگاههای دولتی و آزاد ۱۳۳۳-۱۳۸۵- گردآوری و تدوین: محمدمبین ناصح- انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی، چاپ اول ۱۳۸۶- صفحه ۶۵-۶۶.